ΕΤΟΣ Β

ΑΡΙΘ. 89.

ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ.
ΕΤΗΣΙΑ.

Διὰ τὸ ἐσωτερικὸν δρ. 12.
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν » 15.

Συντάσσεται ὑπὸ Δ. Παπαζῆ καὶ ἐκδίδεται εὐθύνῃ αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ ἰδίου ἐνεργεῖται πᾶσα ἀσχολία αὐτῆν ἀφορῶσα.
Τιμὴ καταχωρήσεως ἀγγελιῶν λεπτ. 15 ὁ στίχος.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ.

Οὐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγιγώσκοντες εἰσὶ σπουδαῖοι.
(ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ).

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Παρὰ τοῖς Κ. Κ. Διδασκάλοις καὶ τοῖς ἐπιστάταις τῶν Ταχυδρομείων ἐν τῇ ἡμεδάπῃ. Ἐν δὲ τῇ ἀλλοδαπῇ παρὰ τοῖ, Κ. Κ. Ἑλληνικ. Πρεξένοις καὶ τοῖς ἰδιαιτέροις ἐπιτροποις τοῦ ἐκδότου.

Ἐκδίδεται ἑκάστας τὰς ἑβδομάδας.

Ἀθήναι, τῇ 18 Ἰουλίου 1854.

Περὶ νομοθετῶν.

Νομοθέται ἐκαλοῦντο πάλαι καθόλου μὲν οἱ νόμους εἰσάγοντες πρὸς κύρωσιν ὑπὸ τῶν ἐχόντων τὴν πρὸς τοῦτο ἐξουσίαν· ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς π. χ. ὠνομάσθησαν νομοθέται, ὡς νόμους εἰς τὸν δῆμον εἰσαγαγόντες (Λυσ. κ. Νικομ. 186. ἔκδ. Στεφ.). Ἐδόθη δὲ εἰδικώτερον τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τοὺς ἐξόχους ἐκείνους ἄνδρας, ὧν οἱ νόμοι διεφημίσθησαν καὶ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ἀξίαν καὶ διὰ τὰ ἀποτελέσματα ἅπερ ἐπήνεγκον εἰς τὴν τύχην τῶν πόλεων, ἐν αἷς ἐτέθησαν. Τοιοῦτοι δὲ ἐγένοντο ὁ Μίνως ἐν Κρήτῃ, ὁ Δράκων ἐν Ἀθήναις, ὁ Ζάλευκος παρὰ τοῖς Λοκροῖς καὶ ὁ Χαρώνδας, οὗ οἱ νόμοι ἦσαν πιρίφημοι διὰ τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν, καὶ εἰσήχθησαν εἰς Ῥήγιον, Κατάνην, καὶ ἄλλας Χαλκιδικὰς πόλεις περὶ Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. (Ἀριστοτελ. πολιτ. Β. 9. 7). Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐτιμήθησαν διὰ τῆς κλήσεως ταύτης, ἤτοι διότι ἐβελτίωσαν τῶν οἰκείων πόλεων τοὺς νόμους, ἢ δι' τι εἰσήγαγον παρ' αὐταῖς διὰ τῶν συγγραμμάτων, τῶν συμβουλῶν καὶ τοῦ παραδείγματος αὐτῶν στερεὰς ἠθικὰς ἀρχάς. Οἱ λεγόμενοι σοφοὶ, οἱ ὑπὸ Διογένους τοῦ Λαερτίου συνετοῦ καὶ νομοθετικοὶ κληθέντες, Πιττακὸς ὁ Λέσβιος, Φείδων ὁ Ἀργεῖος, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Βίας ὁ Πριηνεὺς, Χείλων ὁ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου βελτιώσας κλ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν ταύτην. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα νομοθέτης ἐδόθη κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Λυκοῦργον, διότι οὗτοι οὐ μόνον ἐγένοντο νόμων δημιουργοὶ, ἀλλὰ καὶ πολιτευμάτων (πολιτειῶν), ἅτινα, εἰ καὶ τροποποιούμενα ἔστιν ὅτε καὶ μεταβαλλόμενα, καὶ ὅλως ἐνίοτε καταλυόμενα, διέμειναν ὅμως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχύοντα, ἑνόσῳ αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη διετέλεσαν πόλεις αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι. (Ἀριστοτελ. Πολιτ. Β. 9. 1). Τοσούτῳ δ' ἐτίμων οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σόλωνα, ὡς θεμελιωτὴν τῆς πολιτείας αὐτῶν, ὥστε, εἰ καὶ πολλαὶ κατὰ καιροὺς ἐπηνέχθησαν μεταβολαὶ εἰς τοὺς νόμους αὐτοῦ, ἐθεω εἶτο αὐτὸς ἀείποτε ὡς τῆς πόλεως νομοθέτης, καὶ πάντες οἱ νόμοι ἔφερον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ὁ Βαξμοὺθ (ἀρχαιολ. Ἑλλ. τομ. Α. μερ. Α. σελ. 298) λέγει ὅτι ἕνεκα τούτου, ὁσάκις παρατίθεται νόμος τις τοῦ Σόλωνος, ὑπάρχει ὑπόνοια ὅτι περιέχει πιθανῶς καὶ παρεμβολήν τινα νεωτέραν. Εἰς πάσας τὰς γενομένας ἐν τῷ πολιτεύματι τῶν Ἀθηναίων ἀλλοιώσεις, οἱ ταύτας ἐπιφέροντες διετήρουν τὸ δυνατὸν οὐσιωδῶς τὰς ἀρχὰς τῆς σολωνείου νομοθεσίας. Ὁ Κλισθένης, ὁ τοὺς δήμους συστήσας καὶ τὰς φυλὰς μετασκευάσας καὶ ἄλλας εἰσαγαγὼν μεταβολὰς, χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς σκοπῶν ἵν' αὐξήσῃ τὴν δημοκρατίαν διὰ τούτων.

Μεταξὺ τῆς νομοθεσίας τοῦ Σόλωνος καὶ τῶν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων νομοθετῶν ὑπάρχει ἡ ἀξιοσημείωτος διαφορὰ, ὅτι ὁ Σόλων δὲν ἠθέλησεν, ὡς οὗτοι, ἵνα καταστήσῃ τοὺς νόμους αὐτοῦ ὁριστικοὺς καὶ ἀμετατρέπτους. Ὁ Ζάλευκος καὶ ὁ Χαρώνδας λέγεται ὅτι ὥρισαν τὴν μεγίστην τῶν ποινῶν κατὰ τῶν πειρασομένων ἵνα μεταβάλλωσι τοὺς ὑπ' αὐτῶν τεθέντας νόμους, ἢ προτείνωσι καινούς. Ὁ Λυκοῦργος ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς νεανίας τὸ ἐπικρίνειν τοὺς νόμους, καὶ ἀναχωρῶν ὕστατον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος ὑπεχρέωσε δι' ὅρκου τοὺς πολίτας ἵνα τηρήσωσι τοὺς νόμους αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς γνωστὸν δὲν ἐπέστρεψέ ποτε. Ὁ δὲ Σόλων ἔπραξε τὸ αὐτὸ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ ἐπὶ δέκα μόνον ἔτη. (Ἡρόδοτ. Α. 29). Ὁ Σόλων ἔτι ὥρισεν οἱκεῖο ἑλὼς τὰ περὶ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν νόμων καὶ τῆς τροποποιήσεως αὐτῶν χρείας τυχούσης.

Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ δήμου κυρίαν ἐκκλησίαν ἠδύνατο ἕκαστος πολίτης ἵνα καταδείξῃ ἐλευθέρως τὰς ὑπαρχούσας ἐλλείψεις καὶ προτείνῃ μεταβολὰς καὶ καινοτομίας. Ἐὰν ἡ πρότασις αὐτοῦ ἐκρίνετο προσοχῆς ἀξία ἡ τρίτη ἐκκλησία ἐνέγραφε ταύτην εἰς τοὺς λεγομένους νομοθέτας. Οὗτοι δὲ ἐκληροῦντο ἐκ τῶν Ἡλιαστῶν. Ὁ Σόλων ὁρίσας οὕτω τὰ περὶ τούτου ἔθεσε περιορισμόν τινα εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Οἱ Ἡλιασταὶ ἐλαμβάνοντο μὲν ἐκ τοῦ δήμου, ἀλλ' ἦσαν ὡρίμου ἡλικίας καὶ δι' αὐστηροῦ ὅρκου ὑποχρεωμένοι, καθὼς ἐκ τῶν δικαστικῶν καθηκόντων αὐτῶν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔμπειροι περὶ τὰς νομοθετικὰς ἀρχάς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κληρουμένων νομοθετῶν ἐκ τοῦ σώματος τῶν Ἡλιαστῶν διέφερε κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς περιστάσεις. Ὁ δῆμος ἀπεδείκνυε πέντε συνδίκους, ἵνα προσεδρεύοντες τοῖς νομοθέταις ὑπερασπίζωνται τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα. Ἐὰν ἐνεκρίνετο ὑπὸ τῶν νομοθετῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προταθεῖσα ἀλλοίωσις ἢ καινοτομία καθίστατο τοῦ λοιποῦ νόμος. Παρεκτὸς δὲ τούτων ἦσαν καὶ οἱ καλούμενοι θεσμοθέται, ὧν ἔργον ἦν ἡ τῆς ὅλης νομοθεσίας ἀναθεώρησις, καὶ ἡ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν νομοθετῶν παραπομπὴ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀποβλητέων θεωρουμένων διατάξεων κλ. (ἴδε τὰ περὶ τούτων κατ' ἔκτασιν ἐν ἐφημ. Μαθ. τόμῳ Α. σελ. 117—121).

Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται καὶ ἡ ψηφίσματος καὶ νόμου διαφορά. Ἡ ἁπλῆ τοῦ ἐκκλησιάζοντος δήμου ἀπόφασις ὠνομάζετο ψήφισμα, καὶ ἴσχυε τοῦτο ἓν ἔτος· νόμος δὲ ἦν ὁ ὡς ἀνωτέρω ὑποδειχθὲν ὑπὸ τῶν νομοθετῶν ἐξεταζόμενος καὶ ἐγκρινόμενος. Ἡ δημοκρατία ἄρα τοῦ Σόλωνος ἦν ἐξ ἐκείνων παρ' αἷς, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, κύριος ἦν ὁ νόμος, ἀλλ' οὐ τὸ πλῆθος (Πολιτ. Δ. 4. 3, Δημοσθ. κ. Ἀριστοκ. 649. 651). Αἱ προνομίαι ἐχορηγοῦντο ὑπὸ μόνης τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἐξ χιλιάδων πολιτῶν τοὐλάχιστον συνερχομένων καὶ κρύβδην ψηφιζομένων (διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας). Οἱ ἐπιβλαβεῖς ἢ παρὰ τὸ καθεστὼς πολίτευμα νόμους προτείνοντες ἐτιμωροῦντο. Ἡ κατὰ τῶν τοιούτων μήνυσις ἐλέγετο γραφὴ παρανόμων. Περὶ τούτων πάντων καὶ τῶν φράσεων θεῖναι ἢ γράφειν νόμον, θέσθαι νόμον κ.τ.λ. ἄλλοτε θέλομεν διαλάβει τὰ δέοντα (ἴδ. καὶ τὸ ἄρθρ. βουλὴ ἐν ἐφ. Μαθ.).

— ooo —

Ὅμηρος.

(Συνέχεια ἴδ. ἀρ. 88)

Τῷ 1770, ὁ R. Wood ἐδημοσίευσε βιβλίον On the original Genius of Homer, (περὶ τοῦ ἀρχικοῦ πνεύματος τοῦ Ὁμήρου), ἐν ᾧ διεπραγματεύθη τὸ ζήτημα ἂν τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα ἐγράφησαν ἐν ἀρχῇ ἢ οὔ. Τὴν ἰδέαν ταύτην καταλαβὼν ὁ Οὐόλφιος ἀπέδειξε τὸ βάσιμον πασῶν τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ οὐσιωδῶς μάλιστα βοηθῆσαν αὐτὸν ἦν ἡ ἀνακάλυψις καὶ δημοσίευσις τῶν περιφήμων Ἐνετικῶν σχολίων ὑπὸ τοῦ Villoison (1788). Τὰ πλείστου λόγου ἄξια σχόλια ταῦτα, γνωρίσαντα ἡμῖν τὰς μελέτας τῶν Ἀλεξανδρινῶν κριτικῶν, παρέσχον ὕλην καὶ ἱστορικὴν βάσιν ταῖς τοῦ Οὐόλφίου ἐρεύναις. Ὁ κριτικὸς οὗτος ὡρμήθη, ὡς ἤδη εἴπαμεν, ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα δὲν ἐγράφησαν ἐν ἀρχῇ. Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦτο ἐπεφήφθη ἐξετάσεως λεπτομεροῦς καὶ ἀκριβοῦς περὶ τοῦ χρόνου τῆς εὑρέσεως τῆς τέχνης τοῦ γράφειν· ἀπέβλεψε, ὡς ἄνευ βάσεως μύθους, τὰ ἀποδιδόμενα τὴν ἐπινόησιν ἢ εἰσαγωγὴν τῆς τέχνης ταύτης εἰς τὸν Κάδμον, Κέκροπα, Ὀρφέα, Λίνον καὶ Παλαμήδην παραδόσεις· παραδεχόμενος δὲ ὅτι τὰ γράμματα ἦσαν γνωστὰ ἐν Ἑλλάδι κατ' ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἰσχυρίζεται εὐλόγως ὅτι μεγάλη ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ γνώσεως γραμμάτων καὶ καθόλου χρήσεως αὐτῶν εἰς

φιλολογικὰ ἔργα. Ἡ γραφὴ ἐφηρμόσθη πρῶτον εἰς δημόσια μνημεῖα, ἐπιγραφὰς καὶ ἄλλους θρησκευτικοὺς σκοπούς, αἰῶνας πρὸ τῆς χρήσεως αὐτῆς ἐν ταῖς συνήθεσιν ὑποθέσεσι τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Εἰς βεβαιότητα τούτου συντελεῖ τὰ μάλιστα ἡ τότε ὑπάρχουσα σπάνις γραφικῆς ὕλης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, σανίδες, μόλυβδος, χαλκὸς δὲν ἦσαν πρόσφορος ὕλη εἰς γραφὴν ποιήματος ἐξ 24 ῥαψωδιῶν συγκειμένου. Καὶ αὐταὶ αἱ διφθέραι, αἷς ἐχρῶντο οἱ Ἴωνες, φαίνονται ἀνεπαρκεῖς πρὸς τοῦτο· παρεκτὸς δὲ τούτου, ἀγνοοῦμεν πότε πρῶτον εἰσήχθη ἡ χρῆσις αὐτῶν (Ἡρόδ. Ε. 58). Ὁ πάπυρος οὐκ ἦν εὐπρόσιτος τοῖς Ἕλλησι πρὸ τοῦ τ. π. Χ. αἰῶνος, ὅτε ὁ βασιλεὺς Ἄμασις πρῶτος ἠνέῳξε τοὺς λιμένας τῆς Αἰγύπτου τοῖς ἐμπορευομένοις Ἕλλησιν. Οἱ τοῦ Λυκούργου νόμοι δὲν ἦσαν γραπτοί, μνημονεύεται δὲ διαῤῥήδην ὅτι πρῶτοι οἱ ἐπιζεφύριοι Λοκροὶ ἐχρήσαντο γραπτοῖς νόμοις, τοῖς ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν 29 Ὀλ. (664 π. Χ.) ἀκμάσαντος νομοθέτου Ζαλεύκου τεθειμένοις (Σκυμν. περιήγ. 313, Στραβ. ΣΤ. 259). Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος, ἑβδομήκοντα ὕστερον τῶν ἀνωτέρω ἔτη, ἐγράφησαν ἐπὶ ξύλου καὶ βουστροφηδόν. Ὁ Οὐόλφιος δέχεται μὲν ὅτι πάντα ταῦτα δὲν ἀποδεικνύουσιν ὅτι δὲν ἔγινε χρῆσις τῆς γραφῆς παντελῶς κατὰ τὸν Ζ ἢ καὶ τὸν Η αἰῶνα π. Χ. ὑπαρξάντων μάλιστα τότε λυρικῶν ποιητῶν, οἷον τοῦ Ἀρχιλόχου, τοῦ Ἀλκμᾶνος, τοῦ Πεισάνδρου καὶ τοῦ Ἀρίωνος, ἀλλὰ πιστεύει ὅτι πρὸ τῶν ἐπὶτὰ σοφῶν, τουτέστι πρὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔσχε πρῶτον γένεσιν ἡ πεζογραφία, ἡ γραφὴ οὐκ ἦν τόσῳ κοινὴ ὥστε νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ἐγένετο χρῆσις αὐτῆς εἰς τοσούτῳ ἐκτενῆ ἔργα ὡς τὰ τοῦ Ὁμήρου ποιήματα. Ὁ Οὐόλφιος (ἐν προλεγ. σελ. 77) παρατίθησι τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωσήπου λέγοντος (κ. Ἀπίον. Α. 2), « ὀψὲ καὶ μόλις ἔγνωσαν οἱ Ἕλληνες φύσιν γραμμάτων . . . καί φασιν οὐδὲ τοῦτον (τὸν Ὅμηρον) ἐν γράμμασι τὴν αὐτοῦ ποίησιν καταλιπεῖν, ἀλλὰ διαμνημονευομένην ἐκ τῶν ᾀσμάτων ὕστερον συντεθῆναι.» (ἴδ. καὶ σχόλ. παρὰ Villois. ἀνέκδ. Ἑλλ. ii. 182). Φέρει δὲ ἔτι πειστικώτερα ἐπιχειρήματα ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ποιημάτων. Ἐν Ἰλιάδι Η. 175 οἱ Ἀριστῆες Παναχαιοὶ ἀπεφάσισαν νὰ ὁρισθῇ διὰ κλήρου ὁ μέλλων «Ἕκτορος ἀντίον ἐλθεῖν·» ἕκαστος τῶν Ἡρώων ἐσημήνατο κλῆρον, καὶ ἐβλήθησαν πάντες ἐν τῇ κυνέῃ τοῦ Ἀγαμέμνονος, συνταράξαντος δὲ ταύτην τοῦ Νέστορος ἐξεῤῥίφθη ἐξ αὐτῆς κλῆρός τις. Τοῦτον λαβὼν ὁ κῆρυξ ἐπέδειξε τοῖς πᾶσι, καὶ μόνος ὁ Αἴας, ὁ ἐπιγράψας καὶ βαλὼν αὐτὸν ἐν τῇ κυνέῃ ἔγνω τὸ σῆμα τοῦ κλήρου ὅτι τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπισημανθὲν ἦν. Ἂν τὸ σῆμα τοῦτο ἦν γραφῆς τι εἶδος, ὁ κῆρυξ ἤθελεν ἀναγνώσει αὐτὸ ἅμα τοῦ κλήρου ἐκπεσόντος τῆς κυνέης καὶ δὲν ἤθελε περιφέρει καὶ ἐπιδεικνύει αὐτὸν πρὸς ἀναγνώρισιν εἰς πάντας τοὺς παρεστῶτας. Ἐν Ἰλιάδος Ζ. 168 ἐκτίθεται ἡ ἱστορία τοῦ ὑπὸ τοῦ Πρωτέως εἰς Λυκίαν πεμφθέντος Βελλεροφόντου, ᾧ

πόρεν δ' ὅ γε σήματα λυγρὰ,
γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά·
δεῖξαι δ' ἠνώγει ᾧ πενθερῷ, ὄφρ' ἀπόλοιτο.

Ὁ Οὐόλφιος δεικνύει ὅτι σήματα λυγρὰ ἦσαν εἶδος συνθηματικῶν σημείων, καὶ οὐχὶ γράμματα, καὶ ὅτι ἥκιστα τοῦτο συντελεῖ εἰς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως γραφῆς. Πανταχοῦ τῶν ποιημάτων τοῦ Ὁμήρου τὰ πάντα λέγονται, οὐδαμοῦ περὶ ἀναγνώσεως λόγος γίνεται. Οὐδενὸς ἐπιτυμβίου, οὐδεμιᾶς ἐπιγραφῆς γίνεται μνεία. Τὰ μνήματα τῶν Ἡρώων εἰσὶν ἀπέριττοι χωμάτων σωροί. Ἄγνωστα ἦσαν ἔτι καὶ τὰ νομίσματα τότε. Ἐν Ὀδυσσείας Θ. 163, μνημονεύεται ἐπιστάτης πλοίου τινος, ὅστις, ἀντὶ νὰ ἔχῃ κατάλογον τοῦ φόρτου, ὀφείλει νὰ ἐνθυμῆται αὐτὸν, ὅθεν καὶ φόρτου μνήμων λέγεται. Πάντα δὲ ταῦτα δηλοῦσιν ἀναντῤῥήτως ὅτι τὸ γράφειν ἦν τὸ παράπαν ἄγνωστον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, οὐδ' ἦν κοινὸν τοῦτο καθ' ὃν καιρὸν τὰ ποιήματα συνετέθησαν.

Ἐκ τῶν πολεμίων τῶν τοῦ Οὐολφίου ἰσχυρισμῶν οὐδεὶς ἐστιν ἀνώτερος κατὰ τὸν ζῆλον, τὴν ἐπιμονὴν, τὴν μάθησιν καὶ τὴν ὀξύνοιαν τοῦ Γρηγορίου W. Nitzsch· ἔγραψεν οὗτος σειρὰν ὅλην μονογραφιῶν πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ Οὐολφίου καὶ τῶν τὴν γνώμην αὐτοῦ ἀσπασαμένων καὶ ὑποστηριξάντων· ἔπραξε δὲ πολὺ εἰς σύστασιν ἑδραίας καὶ εὐβασίστου θεωρίας τοῦ περιπεπλεγμένου τοῦτο ζητήματος. Ἀρνεῖται ὅτι οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου μετεδόθησαν διὰ προφορικῆς μόνον παραδόσεως, καὶ διὰ τοῦτο ἐμελοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Τερπάνδρου καὶ τοῦ Θαλητᾶ, ὡς κοινῶς πιστεύεται, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου. (περὶ Μουσ. 3). Οἱ Σπαρτιατικοὶ νόμοι, οὓς ἐποίησαν ἔπη καὶ μέλη περιετίθεσαν οἱ δύο οὗτοι μουσικοί, ὡς λέγεται, ὁ Nitzsch λέγει ὅτι ἦσαν ὕμνοι καὶ οὐχὶ νόμοι, εἰ καὶ ὁ Στράβων ὀνομάζει τὸν Θαλητᾶν νομοθετικὸν ἄνδρα, (κατὰ λάθος, ὡς ὁ Nitzsch τολμηρῶς λέγει). Τὰ πρὸς γραφὴν ἀναγκαῖα δὲν ἦσαν, κατὰ τὸν Nitzsch, σπάνια κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους· ὑπῆρχον καὶ ἐκ ξύλου ἄβακες καὶ διφθέραι τῶν Ἰώνων· καὶ ὁ πάπυρος αὐτὸς ἦν γνωστὸς καὶ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, πολὺ πρὸ τοῦ Ἀμάσιος, κομιζόμενος εἰς Ἑλλάδα παρὰ Φοινίκων ἐμπόρων. Ὁ Ἄμασις, κατὰ τὸν αὐτὸν Nitzsch, κατέστησε μόνον γενικωτέραν τὴν παρ' ὀλίγοις πρότερον κοινὴν χρῆσιν τοῦ παπύρου. Οὕτω δὲ ὁ πολέμιος οὗτος τῆς γνώμης τοῦ Οὐολφίου χωρῶν ἀφικνεῖται εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ γραφὴ ἦν κοινὴ ἐν Ἑλλάδι, ἑκατὸν ὅλα ἔτη πρὸ τοῦ χρόνου ὃν νομίζει ὁ Οὐόλφιος, δηλαδὴ περὶ τὴν ἀρχὴν τῶν Ὀλυμπιάδων (8ον αἰῶνα π. Χ.), καὶ ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον παρεδόθησαν τῇ γραφῇ τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα. Ἀλλὰ καὶ τούτου ὑπάρχοντος ἀληθοῦς δὲν ἐξάγεται ὅτι καὶ τότε συνετέθησαν. Ὁ Nitzsch δὲν δύναται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ὅμηρος ὑπῆρξε κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα. Αἱ μᾶλλον πίστεως ἄξιαι μαρτυρίαι, ἃς ἀνωτέρω παρεθέμεθα, τιθέασι τὸν Ὅμηρον πολὺ ἀρχαιότερα· ὥστε ἐρχόμεθα αὖθις εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ φερόμενα ποιήματα ἐποιήθησαν καὶ ἀπηγγέλλοντο πολὺν ἀπὸ τῆς ποιήσεως αὐτῶν χρόνον, ἄνευ τῆς ἀπὸ τῆς γραφῆς βοηθείας, καὶ τοῦτό ἐστιν βεβαίως ἀναμφισβήτητον. Ἡ φύσις τῆς Ὁμηρικῆς διαλέκτου παρέχει ὄντως μόνη ἀφορμὴν εἰς ἰσχυρισμοὺς καὶ ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως ἐξέτασεν ὁ Nitzsch (Hermann Opusc. vi. 1, 75, Giese de Aeol. Dialect. σελ. 157). Ἡ Ὁμηρικὴ διάλεκτος οὐδέποτε ἤθελε περιέλθη εἰς τὴν μαλακότητα καὶ ἐστροφίαν, αἵτινες κατασταίνουσιν αὐτὴν τοσούτῳ πρόσφορον εἰς στιχουργίαν — τὴν ποικιλίαν τῶν μακρῶν καὶ βραχέων τύπων, ὁμῶς συνυπαρχόντων — τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συναιρεῖν καὶ διαλύειν φωνήεντα καὶ τὰς συναιρέσεις εἰς δύο συλλαβὰς σχηματίζειν, ἂν ἡ συνήθεια τοῦ γράφειν εἶχεν ἐπενεργήσει διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῆς, ἣν πάντως κατέχει, εἰς στερέωσιν τῶν τύπων πάσης γλώσσης. (Muller ἱστορ. τῆς Ἑλλ. Φιλολ. σελ. 38). Ἰσχυροτάτη ἀπόδειξίς ἐστι τὸ Αἰολικὸν δίγαμμα, φωνὴ ὑπάρχουσα μὲν ἐν καιρῷ τῆς συνθέσεως τῶν ποιημάτων, ὅλως δὲ ἐξίτηλος ἐκ τῆς γλώσσης γενομένη ἅμα τῇ τῶν πρώτων ἔργων γραφῇ.

Ἀνάγκη ἄρα νὰ δεχθῶμεν τὴν πρώτην τοῦ Οὐολφίου θέσιν, ὅτι τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα δὲν ἦσαν ἐν ἀρχῇ γραπτά. Χωροῦμεν δὲ εἰς ἐξέτασιν τῶν ἐκ τῶν προτεταγμένων τούτων συναγομένων συμπερασμάτων.

(ἀκολουθεῖ.)

—ooo—

Κιμμέριοι.

Ὁ λαὸς οὗτος ἀνήκει ἐν μέρει μὲν εἰς τὴν μυθολογίαν, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν. Τὸ ἐν Ὀδυσσείᾳ περὶ αὐτῶν διήγημα περιγράφει αὐτοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ πέρατα τοῦ βαθυῤῥόου ὠκεανοῦ, ἔνθα ἦσαν

ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτε αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων καταδέρκεται ἀκτίνεσιν,
οὐθ' ὁπότε ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
οὐθ' ὅτ' ἂν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπεται·
ἀλλ' ἐπ' νύξ ὀλοὴ τέταρται δειλοῖσι βροτοῖσιν.

Καθ' Ἡρόδοτον οὗτοι κατεῖχον κατ' ἀρχὰς τὴν μεταξὺ τοῦ Βορυσθένους καὶ τοῦ Τανάϊδος χώραν. Ἐκβληθέντες δὲ ἐκ τῆς οἰκείας ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, περιέζωσαν τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου, καὶ διαβάντες διὰ τῆς Κολχίδος καὶ τοῦ ποταμοῦ Ἅλυος εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς ἑσπέραν τοῦ ποταμοῦ τούτου. Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην ἐκυρίευσαν τὰς Σάρδεις, ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἄρδυος, οὗ ὁ υἱὸς Ἀλυάττης ἰσχυρὸς ὢν ἀπήλλαξε τὴν Ἀσίαν ἀπ' αὐτῶν (Ἡρόδ. Α. 6. 15 103. Δ. 12). Λέγεται, ὅτι οὗτοι μετὰ τῶν Τρηρῶν καὶ ἄλλων Θρακικῶν φύλλων, ἅτινα περιγράφονται οὕτως, ὥστε ἀμφιβάλλεται ἂν ἦσαν ἔθνη κεχωρισμένα, ἢ κλάδοι τοῦ αὐτοῦ φύλλου, ἐπέδραμον Ἀσίαν τὴν Μικρὰν πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἄρδιος καὶ πρὸ αὐτοῦ τοῦ Ὁμήρου μάλιστα. (Στράβων Α. 6, 59, 61). Τὰ σωζόμενα τῶν ἀρχαιοτάτων ἐλεγειοποιῶν ἀποσπάσματα ἐκτιθέασι ζωηρῶς τὰ αἰσθήματα, τὰ διεγερθέντα εἰς τοὺς Ἴωνας, καὶ ἰδίως εἰς τοὺς Ἐφεσίους, ὅτε εἶδον τὰς βαρβάρους ταύτας φυλὰς ἑαλωκυίας τὰς Σάρδεις, ἐστρατοπεδευμένας μετὰ τῶν ἁμαξῶν αὐτῶν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Καύστρου. Ὁ Ἐφέσιος ἐλεγειοποιὸς Καλλῖνος ἐκτενῶς ἐπικαλεῖται τὸν Δία, ἵν' ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀγρίων τούτων (Καλλίν. ἀποσπ. 2. 3. ἔκδ. Bergh. Στράβων ιγ'. 627, ιδ'. 633—647). Ὁ Νιεβοὺρ νομίζει, ὅτι οἱ Κιμμέριοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἰωνίαν καὶ τὴν Λυκίαν διελθόντες διὰ τῆς Θρᾴκης. Ἡ διὰ τοῦ Εὐξείνου ὁδὸς, περὶ ἧς ὁ Ἡροδοτος λέγει, ἐστὶν ὅλως σχεδὸν ἀδιάβατος εἰς νομαδικοὺς λαοὺς, τοῦ Καυκάσου ἐκτεινομένου μέχρις αὐτῶν τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου.

Ἡ καταδίωξις τῶν ιΚιμμερίων ὑπὸ τῶν Σκυθῶν φαίνεται πεπλασμένη προσθήκη. Κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας μαρτυρίας φαίνεται, ὅτι ἡ φυλὴ αὕτη ἦν ἡ κυριωτέρα τῶν ἐν τῇ Ταυρικῇ χερσονήσῳ (Κριμαίᾳ) οἰκουσῶν. Ἐπὶ τῆς χερσονήσου ταύτης ὑπῆρχε πρότερον Κιμμερικὴ πόλις, παρ' ᾗ ὑπῆρχον ἐπιτειχίσματα τὸν ἰσθμὸν περικλείοντα.

Ἐπειδὴ δὲ λείψανα τῶν Κιμμερίων ἐσώζοντο ἔτι ἐπὶ Ἡροδότου, μνημονεύει οὗτος τάφων Κιμμερίων βασιλέων πλησίον τοῦ ποταμοῦ Τύρα, καὶ διαφόρους τόπους τῆς Σκυθικῆς χώρας.

Ἐπειδὴ τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων τοῦ Βοσπόρου ἔχουσι συγγένειαν πρὸ τὰ Θρακικὰ, καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχε Θρακικὴ φυλὴ Τρῆρες καλουμένη, καὶ σχέσιν πρὸς τοὺς Κιμμερίους ἔχουσα, εἰκάζουσι πολλοὶ, ὅτι οἱ Κιμμέριοι ἦσαν Θρᾶκες, οἵτινες ὑποτίθενται συγγενεῖς τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων (Adelung. Μιθριδ. τομ. 6. 343). Εἰ μὲν οἱ Ταῦροι ἦσαν οἱ αὐτοὶ καὶ Κιμμέριοι, τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο εἶχε πολλὴν τὴν βαρύτητα· ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην τινῶν εἰσὶ μεταγενέστεροι κάτοικοι. Εἰ δὲ πάλιν ὁ Καύκασος ἦν ἐν τῇ τῶν Κιμμερίων χώρᾳ, ἠδυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν, ὅτι οἱ πρῶτοι οἰκήτορες τοῦ ὄρους τούτου, ὧν οἱ ἀπόγονοι σώζουσιν ἔτι τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ βάρβαρα ἔθιμα, εἰσὶν οἱ ἀρχαῖοι Κιμμέριοι, καὶ ὡς ἐκ τούτου λαὸς ἄλλος τῶν Θρᾳκῶν καὶ τῶν Γερμανῶν ἢ ἄλλων Ἰνδοευρωπαίων κατοίκων τοῦ Βορρᾶ.

Πρῶτος ὁ Ποσειδώνιος ἐδόξασε, ὅτι οἱ Κίμβροι ἦσαν οἱ αὐτοὶ τοῖς Κιμμερίοις. Τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἣν καὶ ὁ Στράβων ὡς πιθανὴν θεωρεῖ, παρεδέχθησαν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, καί τινες τῶν νεωτέρων συγγραφέων, (Στράβ. Ζ, 293. Πλουτ. Μάριος. 11). Ἡμεῖς δὲ νομίζομεν, ὅτι ἡ περὶ τῆς ταυτότητος τούτων γνώμη ἐγεννήθη ἐκ τῆς τυχαίας ἴσως ὁμοιότητος τῶν δύο τούτων ἐθνικῶν ὀνομάτων, καὶ τῆς περὶ τὴν γεωγραφίαν πλάνης τῶν ἀρχαίων, πιστευόντων, ὅτι ἡ παραλία τῶν Κίμβρων ἦν συνεχὴς τῇ παραλίᾳ ἐν ᾗ ἐνομίζοντο οἰκοῦντες οἱ Κιμμέριοι.

Ἦσαν δὲ οἱ Κιμμέριοι καὶ οἱ Σκῦθαι νομαδικὴ καὶ ἱππομολγὸς φυλὴ (Καλλίμ. ὕμνος εἰς Ἀρτέμιδα ς. 252), περιπλανώμενοι μετὰ τῶν σκηνῶν καὶ τῶν ποιμνίων αὐτῶν εἰς τὰς χλοερὰς στέππας τῆς χώρας αὐτῶν.

—ooo—

Περὶ Σχολείων. (Ὑπὸ Fr. Lieber.)

(Συνέχεια ἴδ. ἀρ. 88).

Ὅτε ὁ τῶν μητροπόλεων κλῆρος παρεδέχθη κατὰ τὸν Θ. αἰῶνα τὸν κανονικὸν βίον, ἐγεννήθησαν τὰ μητροπολιτικὰ σχολεῖα, προσόμοια γενόμενα τοῖς κοινοῖς λεγομένοις σχολείοις, ἐνῷ τὰ ἐπισκοπικὰ ἔμειναν ὡς διδακτήρια διὰ τὴν τάξιν τῶν κληρικῶν καὶ τὴν τῶν εἰδικῶν ἐπαγγελμάτων· καὶ ταῦτα μετέστησαν ὀψιαίτερον εἰς πανεπιστήμια. Ἐν Μογουντιάκῳ, ἐν Τρέβῃ, Κολωνίᾳ Ἀγριππίνῃ, Λιέγῃ, Τραγέκτῳ (Οὐτρέχτῃ), Φαβιράνῳ, (Βρέμῃ), Ἀλδεσχείμῃ ὑπῆρχον κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα περίφημα μητροπολιτικὰ σχολεῖα. Ἡ εἰς αὐτὰ χορηγουμένη ὅμως ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἐμψύχωσις διεκόπη ταχέως. Ἕνεκα τῶν ἐρίδων τῶν υἱωνῶν τοῦ Καρλομάγνου περὶ τῆς ἐξουσίας, ὑφ' ἣν μάλιστα καὶ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα αὐλικὰ σχολεῖα παρακμάσαντα κατελύθησαν, ἐλησμονήθησαν τὰ δόγματα αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὸ ἐν Ἀγγλίᾳ διδακτήριον τοῦ μεγάλου Ἀλφρέδου, ὅπερ συνεστάθη μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἦν ὁμοιόβαθμον τοῖς εἰρημένοις αὐλικοῖς, καταλυθὲν ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῶν Δανῶν, εἰ καὶ Ἐδουάρδος ὁ Πνευματικὸς ἐπειράθη ἵνα ἀναστήσῃ αὐτό. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ τα τῶν Ῥαββίνων σχολεῖα παρὰ τοῖς ἐν Συρίᾳ καὶ τῇ προσαρκτίᾳ Ἀφρικῇ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ Ἰσραήλιοι (*) διετήρουν τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας μαθήσεως. Τά δε κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα ἐν τοῖς καλιφάτοις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις τῶν Μαυρουσίων ἐν Ἱσπανίᾳ συσταθέντα σχολεῖα ἀνέπτυξαν ἐλευθεριώτερον πνεῦμα καὶ κρείττονα φιλοκαλίαν. Ἐκ τούτων ἀνεκοινώθη πρῶτον τῇ μεσημβρινῇ χριστιανικῇ Εὐρώπῃ γνῶσις τῶν μαθηματικῶν καὶ ἰατρικῶν ἐπιστημῶν. Ἐν Ἰταλίᾳ, ἔνθα, μετὰ τὴν εἰσαχθεῖσαν ὑπὸ τῶν Γότθων καὶ Λομβαρδῶν βαρβαρότητα, ὁ βασιλεὺς Λοθαῖρος συνέστησε πρῶτος σχολεῖα, κατὰ τὸν Θ. αἰῶνα, ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν, ὡς καὶ ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, παρετηρήθη ἡ ἐπενέργεια τοῦ Ἀραβικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ συστάσει καὶ διοργανώσει τῶν ἐπιστημονικῶν σχολείων. Ἐν Σαλέρνῳ, Σεβίλλῃ καὶ Μονπελλιέρῳ ἐδίδασκον Ἄραβες ἰατροί. Τὰ δὲ συγγράμματα τῶν Σαρακηνῶν, φυσικοϊστορικά τε καὶ μαθηματικά, ἦσαν περιζήτητα καὶ αὐτοῖς τοῖς χριστιανοῖς παιδευομένοις. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Παπικοῦ κανονικοῦ δικαίου ἐγένετο ἀφορμὴ εἰς σύστασιν νομικῶν σχολῶν, ὧν κράτισται ὑπελαμβάνοντο ἡ τῆς Βολωνίας καὶ τοῦ Λουγδούνου. Αἱ Ἀκαδημαϊκαὶ προνομίαι, αἱ εἰς τὴν πρώτην τῶν δυο τούτων ἀπονεμηθεῖσαι, τῷ 1158, ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Φριδερίκου τοῦ πρώτου, ἐγένοντο θεμέλιον τῆς διοργανώσεως τῶν ἐν τῇ Ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ πανεπιστημίων, συσταθέντων κατὰ τὸν ΙΒ. καὶ ΙΓ. αἰῶνα. Ἡ ἀδράνεια καὶ ἡ πολυτέλεια τοῦ δ. κλήρου ἐπήνεγκε τὴν παραμέλησιν τῶν μητροπολιτικῶν καὶ μοναστηριακῶν σχολείων καὶ τὴν ταχίστην αὐτῶν παρακμήν. Τά συσταθέντα νέα σχολεῖα προκόψαντα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς καταρτισμὸν διδασκάλων νέων καὶ ἀναζωπύρησιν τοῦ πρὸς τὰς ἐπιστήμας ἔρωτος. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὑπέπεσαν εἰς τὴν ἐπιῤῥοὴν τῶν κληρικῶν, καθότι, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἤδη τοῦ ΙΓ. αἰῶνος οἱ ἐπαιτοῦντες μοναχοὶ (Mendicans) οὐ μόνον συνέδεσαν τὰ δημοτικὰ σχολεῖα μετὰ τῶν μοναστηρίων αὐτῶν, καὶ ἀνέλαβον τὴν ἀγωγὴν τῶν παίδων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἀλλ' εἰσήρχοντο καὶ εἰς τὰ πανεπιστήμια ὡς διδάσκαλοι, ἔνθα ἠγράζοντο εἰς αὔξησιν τῆς σπουδαιότητος τῶν διαφόρων αὐτῶν ταγμάτων καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Πάπα.

(ἀκολουθεῖ).

—ooo—

Περὶ τῶν τῆς διδασκαλίας ἡδονῶν.

(Συνέχεια ἴδ. ἀρ. 88).

Ὁ δὲ τρίτος ὅρος εἶναι ἡ ἀπαρέγκλιτος πίστις εἰς τὸ τελεσφόρον τῆς πρωΐμου διδασκαλίας θεωρουμένης ὡς μέσον ἠθικῆς ἀναπλάσεως. Περὶ τούτου δὲ οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία· διότι ὅπως δήποτε καὶ ἂν φρονῶσιν οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἦναι πεπεισμένος, ὅτι πᾶσα μεγάλη ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἠθικὴ μεταβολὴ, ἐπιγίνεται κυρίως διὰ τῶν σχολείων· καὶ ὅτι ταῦτα εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προσδιωρισμένον ὄργανον, δι οὗ διαδίδονται ἱεραὶ καὶ ὑγιεῖς τινες ἐπιῤῥοαὶ καθ' ὅλην τὴν κοινωνίαν. Ἐγνώρισα δὲ διδασκάλους τινὰς πολὺ ἐλλιπεῖς κατὰ τοῦτο τὸ οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τοῦ καλοῦ διδασκάλου· διότι ἀντὶ νὰ χαίρωσι διὰ τὰς ἐλπίδας καὶ προσδοκίας, αἵτινες παρέπονται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ ἔργον των, φαίνεται πρόδηλον ὅτι καὶ ὑποπτεύουσι παντάπασιν. Ἂν δὲ ὁ σπόρος δὲν βλαστήσῃ παρευθὺς, συμπεραίνουσι διὰ μιᾶς ὅτι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς μεταχειρίζεται εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἕτερον καὶ διάφορον ἐκείνου, ὃς ἐκαλλιέργησε καὶ ἔσπειρε τὸν ἀγρὸν, ἀποδίδουσι τὴν ἐνέργειαν μόνον εἰς τοῦτον λησμονοῦντες τὴν ἐπαγγελίαν τὴν λέγουσαν « Καὶ ὁ σπείρων, καὶ ὁ θερίζων θέλουσι μίαν ἡμέραν χαρῇ ὁμοῦ. » Τοιαύτη λοιπὸν διάθεσις τοῦ νοὸς ἀντίκειται καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὴν ἱερὰν Γραφήν. Σκέφθητι, παρακαλῶ, τὰς εἰδικὰς εὐκολίας, αἵτινες παρουσιάζονται ὡς ἐκ τῆς θέσεώς σου νὰ ὠφελήσῃς οὐχὶ ὀλίγους, ἀλλὰ πλείστους. Μικρὸν θεωρεῖς τὸ νὰ ἐκχερσώσῃς τὴν γῆν καὶ νὰ σπείρῃς σὺ πρῶτος τὸν σπόρον; Δὲν εἶναι εὐάρεστον τὸ νὰ κρατῇς εἰς τὴν χεῖρά σου ἄλυσον συγκοινωνίας, δι ἧς ὁ νοῦς σου δύναται νὰ συγκοινωνῇ οὐχὶ μετὰ ἑκατὸν ἄλλων νόων,

(*) Ἰουδαϊκαὶ Ἀκαδημίαι ὑπῆρχον κατὰ τὸν ἑβδομον αἰῶνα εἰς τὴν ἐν Γαλλίᾳ Λουνεβίλλῃ, καὶ κατὰ τὸν δέκατον καὶ ἑνδέκατον εἰς τὴν ἐν Ἱσπανίᾳ Κορδόβαν.

ἀλλὰ μετὰ πάντων ἐκείνων, ἐφ' οὓς θέλουσιν ἐπενεργεῖ διὰ παντὸς οἱ λαβόντες παρὰ σοῦ τὰς πρωτίστας αὐτῶν ἐντυπώσεις; Δὲν εἶναι ἐξαίρετος τιμὴ τὸ νὰ ἦσαι ποδηγέτης τῶν ἀσθενεστάτων καὶ ἀπειροτάτων; τὸ νὰ στέκῃς τρόπον τινὰ εἰς τὴν στοὰν τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ φροντίζων περὶ τοῦ οἴκου του καὶ φυλάττων αὐτὸν ἀπὸ μολυσμοῦ; Καὶ νομίζεις ὅτι ὅλη αὕτη ἡ διάταξις τῆς Προνοίας ἐγένετο ἄνευ σκοποῦ; ὅτι δὲν θέλει φέρει καλὸν ἀποτέλεσμα; ἐὰν κατήντησας νὰ πιστεύῃς τοῦτο, βεβαιώθητι, φίλε, ὅτι ἡ πλάνη ἔγκειται μᾶλλον ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ σου. Μία δὲ μόνη ῥιζικὴ ἴασις τῆς κακεξίας ταύτης ὑπολείπεται· δηλ. ἡ μετὰ γαλήνης καὶ προσευχῆς μελέτη τοῦ λόγου, τῶν ὁδῶν καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ. Φέρε δὲ τὴν ἀνίαν καὶ τὴν δυσπιστίαν σου εἰς τὸ φῶς καὶ ἐξ ἅπαντος θέλουσιν ἐξελεχθῆ. Ἐν ὅσῳ δὲ ὑποθάλπεις καὶ ἐνδίδεις εἰς αὐτὰ, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὑρίσκῃς χαρὰν ἐν τῷ ἔργῳ σου.

Εἰ καὶ ὑποδεέστερα τῶν οὐσιωδῶν τούτων ὅρων, οὐσιωδῶς ὅμως συντείνοντα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ διδασκάλου, εἶναι δύω ἔτι προσόντα, περὶ ὧν βραχέα τινὰ θέλω νῦν διαλάβει. Τὸ μὲν πρῶτον εἶναι τὸ νὰ κινῇ τις τῶν παιδίων τὸ διάφορον ὥστε οὐχὶ μόνον νὰ ἦναι εὔθυμα, ἀλλὰ καὶ νὰ χαίρωσιν ἐκπληροῦντα τὸ καθῆκόν των. Ἡ δὲ ἱκανότης αὕτη ἀποκτᾶται κυρίως διὰ τῆς λεγομένης διδακτικῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ αὐτῆς θέλω γράψει ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν, εἶναι περιττὸν νὰ ἐκταθῶ τώρα. Τὸ δὲ δεύτερον εἶναι τὸ νὰ ἔχῃ τις τὴν ἀναγκαίαν μάθησιν. Διὰ τοῦτο δὲ ἐννοῶ τὸ νὰ ἔχῃ ὁ διδάσκαλος οὐχὶ μόνον τὴν πρὸς διοίκησιν τοῦ σχολείου του ἀναγκαίαν μάθησιν, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα μέλλει νὰ διδάξῃ, ὥστε νὰ ἦναι ἐντελῶς κάτοχος ὅλων τῶν μερῶν αὐτῶν, καὶ νὰ ἔχῃ πλήρη πεποίθησιν εἰς τὴν ὀρθότητα τῶν διδασκαλιῶν του. Πᾶς δὲ κλάδος τῆς ἐπιστήμης, τὸν ὁποῖον δὲν γινώσκομεν οὕτω, ἐὰν εἶναι ἡμέτερος ἀλλὰ ξένος, τὸν ὁποῖον πρόκειται ν' ἀποκτήσωμεν ἐν τῷ μέλλοντι· οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τὸ παιδίον ὅ,τι δὲν ἐννοεῖ αὐτὸς ἐντελῶς· διὰ νὰ διασαφήσῃ δὲ τὸ μάθημα μετ' ἐπιτυχίας ἀπαιτοῦνται πολὺ περισσότεραι γνώσεις· ἡ δὲ ποικιλία τῶν γνώσεων συντείνει οὐσιωδῶς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ καλὸς διδάσκαλος γινώσκει καὶ αἰσθάνεται τοῦτο· καὶ ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις εἶναι τρόφορος εἴς τι, φροντίζει νὰ συλλέγῃ πάντοτε ὕλην διδασκαλίας. Διὰ τοῦτο πληροφορεῖται περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀμαθείας. Ὅσον δὲ περισσότερον προοδεύει, τοσοῦτο περισσότερον βλέπει πόσον ἀναγκαῖον εἶναι νὰ παρασκευάζηται πρῶτον, ὅστις ἀναδέχεται νὰ ἐκπαιδεύῃ ἄλλους.

Ἀλλ' ὅμως διὰ νὰ εὐδαιμονῇ ὁ διδάσκαλος δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἦναι ἐγκρατὴς πάντων· οὐδὲ ἴδιον φρονίμου ἢ τιμίου ἀνθρώπου εἶναι νὰ ἔχῃ τοιαύτας ἀξιώσεις· διότι ἐπιφέρει εἰς ἑαυτὸν, ἄνευ ἀνάγκης, πολλὴν ἀνησυχίαν, ταραχὴν καὶ ἑπομένως κακοδαιμονίαν, ὅταν φοβῆται νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀμάθειάν του. Ἐνθυμοῦμαι (λέγει ὁ καθηγητὴς Ἰαρδῖνος) τὴν προξενηθεῖσαν εἰς τὰ πνεύματα τῶν φοιτητῶν ἐντύπωσιν ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Ρεὶδ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γλασκώβης διὰ τῆς ἐξῆς ἁπλουστάτης καὶ εἰλικρινεστάτης ὁμολογίας. Ἐν ᾧ εἰς τῶν φοιτητῶν ἐξητάζετο εἰς τὸν Κικέρωνα de Finibus, φθάσας εἰς ἓν τῶν ἠρωτηματισμένων καὶ δυνατῶν χωρίων, ἅτινα ἀπαντῶνται εἰς αὐτὸ τὸ σύγγραμμα, ἐσταμάτησεν, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ· ὁ δὲ καθηγητὴς ἐπειράθη νὰ ἐξηγήσῃ τὴν δυσκολίαν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη εἰς τὴν στιγμὴν νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν ἔννοιαν· ἀντὶ ὅμως νὰ τὴν παραδράμῃ ὡς ἤθελον πράξει πολλοὶ, «Κύριοι,» λέγει, «ἐνόμιζον ὅτι ἤμην εἰς κατάστασιν νὰ ἐξηγήσω τὸ χωρίον τοῦτο, ἀλλὰ μὲ διέφυγε· θέλει λοιπὸν μὲ ὑποχρεώσει ὅστις ἐξ ὑμῶν δυνηθῇ νὰ τὸ μεταφράσῃ.» Τούτου λεχθέντος, παρευθὺς ἀνέστη εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ τὸ μετέφρασεν ἐπιτυχῶς. Ὁ καθηγητὴς λοιπὸν εὐλογοφρόνως εὐχαρίστησε καὶ ἐπῄνεσε τὸν μαθητὴν διὰ τὸ θάρρος του. Τὸ περιστατικὸν λοιπὸν τοῦτο εἰς μὲν τὰ πνεύματα τῶν φοιτητῶν ἐπενήργησεν ἰσχυρῶς, πάντες δὲ ἐθαύμασαν τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ διασημοτάτου καθηγητοῦ· Ἐκ τούτου δὲ οἱ φοιτηταὶ ἐμελέτων ἐπιμελέστατα πᾶν δύσκολον χωρίον ἐλπίζοντες ὅτι ἡ πολύτιμος εὐκαιρία τῆς διακρίσεως θέλει παρουσιασθῇ.

(ἀκολουθεῖ).

—ooo—

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ὁ Κύριος Α. Μαυροκορδάτος, ὁ ἔξοχος οὗτος καὶ ἄκρος τῆς πατρίδος πολίτης, ὤμοσεν ἐχθὲς ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τὸν ὅρκον τῆς ὑπηρεσίας, ὡς πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν

— Ὁ μέχρι τοῦδε ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Κ. Μ. Ἀργυρόπουλος ἔλαβε τὸ ὑπουργεῖον τῶν οἰκονομικῶν.

— Ἀντὶ δὲ τοῦ παραιτηθέντος Κ. Π. Καλλιγᾶ διωρίσθη ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης ὁ Κ. Α. Λόντος, οὗτινος ὁ πατριωτισμὸς καὶ ὁ ἀμερόληπτος χαρακτὴρ θέλει ἐπιφέρει τὰς δεομένας βελτιώσεις εἰς τὸν δικαστικὸν κλάδον.

— Συνεστάθη εἰς Φάληρον ὑγειονομεῖον δι' Υ. Β. διατάγματος, ἵνα διὰ τοῦ ὅρμου τούτου ἐνεργῆται ἐλεύθερος ἡ μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους καὶ τῶν Ἀθηνῶν κοινωνία. Ὑγειονόμος δὲ ἐνταῦθα διωρίσθη ὁ Κ. Π. Πετροκόκκινος.

— Τὸ ἰατροσυνέδριον ἐξέδωκεν, ὡς προαναγγείλαμεν, εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων «διαιτητικὰ παραγγέλματα εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς χολέρας» ταῦτα ἐδημοσιεύσε καὶ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τὸ Πανελλήνιον, εἰς ὃ μάλιστα ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐκδοθέντα τῷ 1849 ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ὑγειονομικοῦ συμβουλίου τῆς Ἀγγλίας. Τὴν ἀπόκτησιν ἀμφοτέρων συστήνομεν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης καὶ τοῦ Πειραιῶς. Ἡ νόσος φαίνεται ὁσημέραι ὑφιεμένη καὶ ἐκλείπουσα, χάρις εἰς τῆς Ἀττικῆς ἀτμοσφαίρας τὴν φύσιν καὶ τὰς ἰδιοτροπίας, καὶ τὰ ληφθέντα μέτρα ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ἀρχῶν.

— Ὁ διδάκτωρ τὰ Νομικὰ Κύριος Μίχος διωρίσθη ἀντισαγγελεὺς ἐνταῦθα. Ὁ διορισμὸς οὗτος ἔτυχε γενικῆς ἐπιδοκιμασίας· Ὁ Κύριος Μίχος καὶ ἐπιστήμης κατοχός ἐστι καὶ κοσμεῖται ἔτι διαφόροις πλεονεκτήμασι ἀναποφεύκτοις εἰς δημόσιον ὑπάλληλον.

— Ἀποβιώσαντα ἐξ ἀποπληξίας τὸν ἡγεμόνα τῆς Αἰγύπτου Ἀβᾶς πασᾶν διεδέξατο ὁ πρὸς πατρὸς θεῖος αὐτοῦ Σαὶτ πασᾶς, ἀνὴρ φιλόδημος, καὶ τοῦ πολιτισμοῦ θιασώτης.

— Ἡ ἐν Ἱσπανίᾳ ἐπανάστασις ὁσημέραι κρατύνεται — τὸ ὑπουργεῖον ἔπεσε — ἀπειλεῖται μεταβολὴ εἰς Ἱσπανικῆς δυναστείας· λέγουσιν ὅτι θέλει βασιλεύσει ὅλης τῆς χερσονήσου ὁ νεανίας βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας.

— Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ Ἀγγλογαλλικοῦ στρατοῦ προτίθεται ἵνα μεταβῇ εἰς Δαφνὶ, ὅπως ἐκ τῆς ἀραιώσεως ἀφανισθῇ τὸ χολερικὸν μίασμα.

— Καθ' ὅ, συμφώνως πρὸς τὴν ἀλήθειαν, βεβαιοῦσιν ἐπισήμως πᾶσαι αἱ ἁρμόδιοι ἀρχαὶ, οὐδὲ μία συμφωνία ἢ διένεξις ὑπῆρξε μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὰς περὶ τῆς νόσου διατάξεις καὶ τ. λ. Δὲν ἀπεδείχθησαν ἄρα ἀληθῆ ὅσ' ἄλλοι περὶ τούτου δεδόσαν.

— Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀνεκάλεσε τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Γαλλικῶν στρατευμάτων, στρατηγὸν Σαὶντ-Ἀρνώ· ὅστις ἀναχωρεῖ δι' ἐπίτηδες σταλέντος ἀτμοπλοίου. Ἡ δὲ ἀνωτέρα διεύθυνσις τοῦ στρατοῦ ἀνατίθεται προσωρινῶς, ὡς εἰκάζεται, εἰς τὸν Πρίγγιπα Ναπολέοντα.

— Ἐν Παρισίοις γίνεται πολὺς λόγος περὶ ἐφευρέσεως πτωχοῦ τινος χωρικοῦ ὀνομαζόμενου Ἀλσάμνου μὴ γνωρίζοντος μήτε ἀνάγνωσιν, μήτε γραφὴν, ὅστις διὰ μαχαιρίου κατεσκεύασε τὸν τύπον μιᾶς μηχανῆς, προωρισμένης ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀέρα ἀντὶ τοῦ ἀτμοῦ πρὸς κίνησιν τῶν τροχῶν πλοίου ἐπὶ θαλάσσης. Ἐπιτροπὴ διωρίσθη πρὸς ἐξέτασιν τῆς μηχανῆς καὶ σημαντικὴ ἀμοιβὴ ἐδόθη ἤδη εἰς τὸν χωρικὸν ἐφευρετὴν τούτου.

(Τηλεγρ. Βοσπόρου).

— Διὰ βουλεύματος τῶν ἐνταῦθα πλημμελειοδικῶν παρεπέμφθησαν ἐνώπιον τοῦ Κακουργιοδικείου οἱ εἰς Μενδρεσὲν προφυλακισμένοι Κ. Κ. Γρυπάρης καὶ Σοφιανόπουλος, οἵ ὅσα εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν συνταχθείσας ἐφημερίδας ἐξέφρασαν κατὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Βασιλέως.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ·

(Ὁδὸς Ἀθηνᾶς ἀριθ. 274.).